

ชลีรินย์ เกาพัฒนา อมรศักดิ์ ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

- นิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(สอบได้อันดับที่ ๔ ของคณะ)
- เนติบัณฑิตไทย ปี ๒๕๓๖ (สอบได้อันดับที่ ๔)
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต HARVARD LAW SCHOOL สหรัฐอเมริกา
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต WASHINGTON COLLEGE OF LAW สหรัฐอเมริกา
- ผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๔๐ (สอบได้อันดับที่ ๔ สนามเล็ก)
- ผู้พิพากษาประจำสำนักประธานศาลฎีกา
- ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะศาลอาญากรุงเทพใต้
- ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

- ภาค ๑ บททั่วไป
- ภาค ๒ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น
ลักษณะ ๑ วิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้น มาตรา ๑๗๐ ถึง ๑๘๘
- ภาค ๓ อุทธรณ์และฎีกา
- ภาค ๔ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

แผนการสอน ๑๖ ครั้ง

- ครั้งที่ ๑ คำพ้อง มาตรา ๑(๓) และ มาตรา ๑๗๐ ถึง ๑๗๒
- ครั้งที่ ๒ คำพ้อง (ต่อ)
- ครั้งที่ ๓ คำพ้อง (ต่อ)
- ครั้งที่ ๔ คำให้การ มาตรา ๑(๔) และ มาตรา ๑๗๗ พ้องแย้ง
- ครั้งที่ ๕ พ้องแย้ง (ต่อ)
- ครั้งที่ ๖ พ้องแย้ง (ต่อ)
- ครั้งที่ ๗ พ้องซ้อน
- ครั้งที่ ๘ พ้องซ้อน (ต่อ)

- ครั้งที่ ๙ หึ่งพ้อง มาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๖
 - ครั้งที่ ๑๐ หึ่งพ้อง (ต่อ)
 - ครั้งที่ ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมคำพ้อง-คำให้การ
 - ครั้งที่ ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมคำพ้อง-คำให้การ (ต่อ)
 - ครั้งที่ ๑๓ คำพิพากษาฎีกาที่สำคัญ
 - ครั้งที่ ๑๔ คำพิพากษาฎีกาที่สำคัญ (ต่อ)
 - ครั้งที่ ๑๕ ข้อสอบเก่า
 - ครั้งที่ ๑๖ แนวข้อสอบ
-

มาตรา 170 ห้ามมิให้ฟ้อง พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดี เป็นครั้งแรกในศาลหรือโดยศาลอื่นนอกจากศาลชั้นต้น เว้นแต่ จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในภาคนี้ว่าด้วยคดีไม่มีข้อพิพาท คดีมีโน้ส่าเร่ คดีขาดนัด และคดีที่มอบให้อนุญาตตุลาการชี้ขาด การฟ้อง การพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้น นอกจากจะต้องบังคับตามบทบัญญัติทั่วไปแห่งภาค 1 แล้ว ให้ บังคับตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ด้วย

ความสำคัญของวิธีพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น

๑. กระบวนพิจารณาทุกอย่างถูกรวบรวมไว้ในสำนวนความ และจะใช้ไปตลอดจนกว่าคดีจะถึงที่สุด
๒. ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ไม่รับพิจารณาพิพากษาคดีที่ยังไม่ผ่านการพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้น **มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง**
๓. การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์และฎีกา ต้องพิจารณาตามสำนวนความที่ศาลชั้นต้นรวบรวมไว้ - ต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้ว โดยชอบในศาลชั้นต้น **มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง**

กรณีที่ดีถึงที่สุดตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

- คู่ความไม่ติดใจอุทธรณ์
- คดีต้องห้ามอุทธรณ์เพราะศาลชั้นต้นพิพากษาคดีไปตามที่คู่ความ
ประนีประนอมยอมความกัน **มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง**
- เป็นคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

คดีมีข้อพิพาท

ปวิพ. มาตรา ๕๕ และ ๑๗๒ วรรคหนึ่ง

&

คดีไม่มีข้อพิพาท

ปวิพ. มาตรา ๕๕ และ ๑๘๘(๑)

เมื่อไหร่เป็นคำฟ้อง / คำร้องขอ เมื่อไหร่เป็นคำพิพากษา / คำสั่ง

- คำฟ้อง --- มีข้อโต้แย้งสิทธิ (มาตรา ๕๕ และ ๑๗๒ วรรคหนึ่ง) คดีมีข้อพิพาท --- ประเด็นข้อพิพาท --- คำพิพากษา มาตรา ๑๓๑(๒) --- อุทธรณ์ฎีกาได้ (มาตรา ๒๒๗ / ๒๒๘, ๒๒๔, ๒๔๗)
- คำร้อง --- ใช้สิทธิทางศาล (มาตรา ๕๕ และ ๑๘๘(๑)) --- คดีไม่มีข้อพิพาท --- คำสั่งอนุญาต/ยก (มาตรา ๑๓๑(๑) และ ๒๑ --- คำสั่งระหว่างพิจารณา (มาตรา ๒๒๖(๑))

บรรดาเอกสารที่คู่ความเสนอต่อศาล

๑. เอกสารที่เป็น**คำคู่ความ** มาตรา ๑๓๑(๒)
 - คำฟ้อง
 - คำให้การ
 - คำร้องทั้งหลายที่ยื่นต่อศาลเพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ
๒. เอกสารที่เป็น**คำร้อง คำแถลง คำขอธรรมดา** มาตรา ๒๑ และ ๑๓๑(๑)
๓. เอกสารที่คู่ความเสนอต่อศาลเพื่อเป็น**พยานหลักฐานในคดี**

คำฟ้อง

มาตรา ๑(๓) “คำฟ้อง” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาลไม่ว่าจะได้เสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ไม่ว่าจะได้เสนอต่อศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่ว่าจะได้เสนอในขณะที่เริ่มคดีโดยคำฟ้องหรือคำร้องขอหรือเสนอในภายหลังโดยคำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไข หรือฟ้องแย้งหรือโดยสอดเข้ามาในคดีไม่ว่าด้วยสมัครใจ หรือถูกบังคับ หรือโดยมีคำขอให้พิจารณาใหม่

ประเภทของคำฟ้อง

๑. คำฟ้องที่เสนอต่อศาลในขณะที่เริ่มต้นคดี

- คำฟ้องในคดีมีข้อพิพาท
- คำร้องขอในคดีไม่มีข้อพิพาท

๒. คำฟ้องที่เสนอในภายหลัง หรือเสนอในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น

- คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง มาตรา ๑๗๙ และ ๑๘๐
- ฟ้องแย้ง มาตรา ๑๗๗ วรรคสาม
- คำร้องสอด มาตรา ๕๗(๑)

๓. คำฟ้องที่เสนอศาลชั้นต้นภายหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี

- คำขอให้พิจารณาคดีใหม่ ภายหลังศาลพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ขาดนัดพิจารณาแพ่งคดี ตามมาตรา ๒๐๗
- คำฟ้องอุทธรณ์และคำฟ้องฎีกา
- คำร้องขัดทรัพย์ ตามมาตรา ๓๒๓
- การร้องขอรับชำระหนี้ก่อน มาตรา ๓๒๔
- คำร้องสอดในชั้นบังคับคดี

รายการในคำฟ้อง มาตรา ๖๗

๑. ชื่อศาลที่จะรับคำฟ้อง
๒. ชื่อคู่ความในคดี
๓. ชื่อจำเลย
๔. ใจความและเหตุผล
๕. วันเดือนปีของคำฟ้อง
๖. ลายมือชื่อของโจทก์หรือผู้ยื่นคำฟ้อง

มาตรา 55 เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใด ตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะ เสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แพ่งและประมวลกฎหมายนี้

มาตรา 172 ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 57 ให้โจทก์เสนอ ข้อหาของตนโดยทำเป็นคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้น

คำฟ้องต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และ คำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น

ให้ศาลตรวจคำฟ้องนั้นแล้วสั่งให้รับไว้ หรือให้ยกเสีย หรือให้คืน ไป ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18

มาตรา 172 วรรคสอง

ซึ่ง คำฟ้องคดีแพ่ง ต้องไม่เคลือบคลุม คือ แสดงโดยแจ้งชัด

- สภาพแห่งข้อหาของโจทก์
- คำขอบังคับ และ
- ข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น

แต่ ไม่จำต้องอ้าง - ตัวยกกฎหมาย หรือ
- ข้อเท็จจริงในรายละเอียด

สาเหตุที่คำฟ้องต้องชัดเจน/ไม่เคลือบคลุม

๑. จำเลยเข้าใจและให้การต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง มาตรา ๑๗๗ วรรคสอง มิเช่นนั้น
- จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ มาตรา ๑๕๗

- คำให้การที่ไม่ชัดเจน = ยอมรับ/ไม่ปฏิเสธข้อเท็จจริงตามฟ้องในข้อนั้น
= ไม่เกิดประเด็นข้อพิพาท = โจทก์ไม่ต้องสืบพยานในประเด็นดังกล่าว = ศาลรับฟังข้อเท็จจริงตามที่โจทก์อ้างได้เลย

- ถ้าให้การปฏิเสธชัดเจน แต่ไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธ = เกิดประเด็นข้อพิพาท แต่จำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานตามข้อนั้นๆ

๒. เป็นข้อพิจารณาในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง

- หากคำฟ้องเดิมไม่ชอบ = โจทก์จะแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องไม่ได้

- มาตรา ๑๗๕ วรรคท้าย คำฟ้องที่แก้ไขเพิ่มเติมต้องเกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิม
พอที่จะพิจารณาและชี้ขาดรวมกันได้

แต่ต้องไม่ใช่ ตั้งข้อหาใหม่ เพิ่ม/เปลี่ยนตัวโจทก์ เพิ่ม/เปลี่ยนตัวจำเลย
หรือตั้งทุนทรัพย์ใหม่

๓. ศาลอาศัยคำฟ้องและคำให้การที่ชัดเจนในการกำหนดประเด็นข้อพิพาท

๔. คู่ความนำสืบพยานตามประเด็นข้อพิพาท มาตรา ๘๔

๕. ศาลตัดสินคดีถูกต้องตามประเด็นข้อพิพาท ไม่พิพากษาเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้อง มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง

๖. ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา พิจารณาได้ว่าข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อุทธรณ์มานั้น เป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาแล้วในศาลชั้นต้นหรือไม่ หากไม่ใช่ ต้องไม่รับวินิจฉัยในข้อดังกล่าว ตามมาตรา ๒๒๕ และ มาตรา ๒๕๒

๗. คำฟ้องที่ชัดเจนทำให้เห็นได้ว่า คดีเป็นการต้องห้ามตามกฎหมายในเรื่องดังนี้หรือไม่

- ฟ้องซ้ำ มาตรา ๑๔๘
- ฟ้องซ้อน มาตรา ๑๗๑ วรรคสอง(๑)
- ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง
- คำพิพากษาผูกพันคู่ความ ตามมาตรา ๑๔๕ หรือไม่

๘. หากจำเลยฟ้องแย้ง ศาลต้องพิจารณาว่า ฟ้องแย้งเกี่ยวข้องกับฟ้องเดิมพอที่จะพิจารณาพิพากษาเข้าด้วยกันตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๕ วรรคท้ายหรือไม่

.....

สรุป คำฟ้องที่ไม่ชัดเจน/ฟ้องเคลือบคลุม

๑. ปัญหาว่าฟ้องเคลือบคลุมหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย แต่ไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลหยิบยกขึ้นวินิจฉัยเองตามมาตรา ๑๔๒(๕) ไม่ได้
๒. จำเลยต้องให้การต่อสู้ และศาลได้ตั้งเป็นประเด็นข้อพิพาทไว้ มิฉะนั้น ถือเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นมาก่อนมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น อุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย
๓. หากศาลยกฟ้องเพราะเหตุฟ้องเคลือบคลุม โจทก์นำมาฟ้องใหม่ได้ ภายในอายุความ **ไม่เป็นฟ้องซ้ำ** ตามมาตรา ๑๔๘ เพราะยังมีได้วินิจฉัยในเนื้อหาซึ่งเป็นข้อพิพาทแห่งคดี
๔. ศาลยกฟ้องเพราะเหตุฟ้องเคลือบคลุม ศาลไม่คืนค่าขึ้นศาลให้แก่โจทก์

คำให้การ

มาตรา 1 (4) “คำให้การ” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งยกข้อต่อสู้เป็นข้อแก้คำฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ นอกจากคำแถลงการณ์

มาตรา 173 เมื่อศาลได้รับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลออกหมายส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อแก้คดี และภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้อง ให้โจทก์ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ส่งหมาย

มาตรา 177 เมื่อได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้จำเลยแล้ว ให้จำเลยทำ **คำให้การเป็นหนังสือ**ยื่นต่อศาลภายในสิบห้าวัน

ให้จำเลย **แสดงโดยชัดเจน**ในคำให้การว่า จำเลยยอมรับหรือ **ปฏิเสธข้ออ้าง**ของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน **รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น**

คำให้การที่ขอบด้วยมาตรา ๑๗๗ วรรคสอง

- ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาท
- ประเด็นข้อพิพาทซึ่งเป็นข้อแพ้ชนะของคดี ศาลต้องวินิจฉัยชี้ขาดตามประเด็นดังกล่าวเท่านั้น จะหยิบยกข้อเท็จจริงนอกประเด็นมาวินิจฉัยให้จำเลยชนะคดีไม่ได้
- ประเด็นข้อพิพาทที่เกิดจากคำให้การถือเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น
- ปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยฯ คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาแม้มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องไม่ใช่ข้อเท็จจริงนอกฟ้องนอกคำให้การ

คำให้การยอมรับฟ้องข้อใด = ไม่เกิดประเด็นข้อพิพาท = โจทก์ไม่ต้องนำสืบพยาน (มาตรา ๘๗) = ศาลรับฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติตามฟ้องข้อนั้น

ปัญหาว่าคำให้การก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทหรือไม่ = ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบฯ = ศาลสูงหยิบยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ แม้คู่ความไม่อุทธรณ์ฎีกา

คำให้การปฏิเสธโดยชัดแจ้ง พร้อมเหตุแห่งการปฏิเสธ = เกิดประเด็นข้อพิพาท = โจทก์ต้องนำสืบพยาน = จำเลยมีสิทธินำพยานเข้าสืบ

มาตรา 183 ในวันที่สองสถาน ให้คู่ความมาศาล และให้ศาลตรวจคำคู่ความ และคำแถลงของคู่ความ แล้วนำข้ออ้าง ข้อเถียง ที่ปรากฏในคำคู่ความและคำแถลงของคู่ความเทียบกันดู และสอบถามคู่ความทุกฝ่ายถึงข้ออ้าง ข้อเถียง และพยานหลักฐานที่จะยื่นต่อศาลว่าฝ่ายใดยอมรับหรือโต้แย้งข้ออ้าง ข้อเถียง นั้นอย่างไร ข้อเท็จจริงใดที่คู่ความยอมรับกันก็เป็นอันยุติไปตามนั้น ส่วนข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งยกขึ้นอ้างแต่คำคู่ความฝ่ายอื่นไม่รับ และเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับประเด็นข้อพิพาทตามคำคู่ความ ให้ศาลกำหนดไว้เป็นประเด็นข้อพิพาท และกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานหลักฐานมาสืบในประเด็นข้อใดก่อนหรือหลังก็ได้

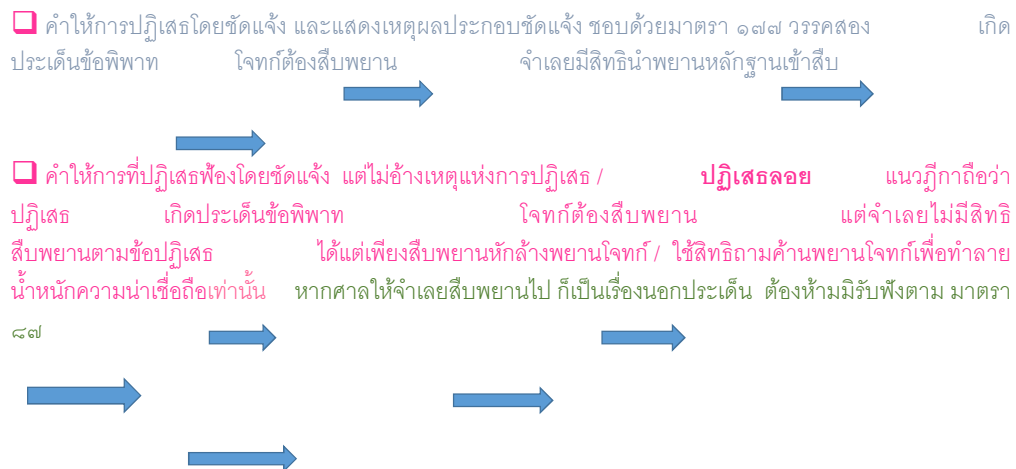
ในการสอบถามคู่ความตามวรรคหนึ่ง คู่ความแต่ละฝ่ายต้องตอบคำถามที่ศาลถามเองหรือถามตามคำขอของคู่ความฝ่ายอื่นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายอื่นยกขึ้นเป็นข้ออ้าง ข้อเถียง และพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่ความจะยื่นต่อศาล ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด หรือปฏิเสธข้อเท็จจริงใดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ถือว่ายอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว เว้นแต่คู่ความฝ่ายนั้นไม่อยู่ในวิสัยที่จะตอบหรือแสดงเหตุผลแห่งการปฏิเสธได้ในขณะนั้น

มาตรา 84/1 คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

คำให้การยอมรับ

- ❑ คำให้การยอมรับโดยชัดแจ้ง
- ❑ คำให้การที่ถือว่าเป็นการยอมรับ
 - ไม่ปฏิเสธฟ้องข้อใด ถือว่ายอมรับฟ้องข้อนั้น
 - คำให้การที่ไม่ชัดแจ้งว่าปฏิเสธ
 - "นอกจากจะให้การรับโดยชัดแจ้งแล้ว จำเลยขอให้การปฏิเสธในส่วนที่เหลือทั้งสิ้น"
 - "จำเลยไม่ทราบ ไม่รับรอง ไม่แน่ใจ"
 - ปฏิเสธลอยๆ ไม่แสดงตำแหน่งการปฏิเสธ
 - คำให้การที่ขัดแย้งกันเอง

คำให้การปฏิเสธ

มาตรา ๑๗๙ วรรคท้าย

ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดเสนอคำฟ้องใดต่อศาล ไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติมหรือ**ฟ้องแย้ง** ภายหลังจากที่ได้ยื่นคำฟ้องเดิมต่อศาลแล้ว เว้นแต่คำฟ้องเดิมและคำฟ้องภายหลังนี้จะ**เกี่ยวข้องกันพอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้**